

Sigurnost u računarskim mrežama

Kriptografski protokoli (SSL, IPSec, Kerberos)

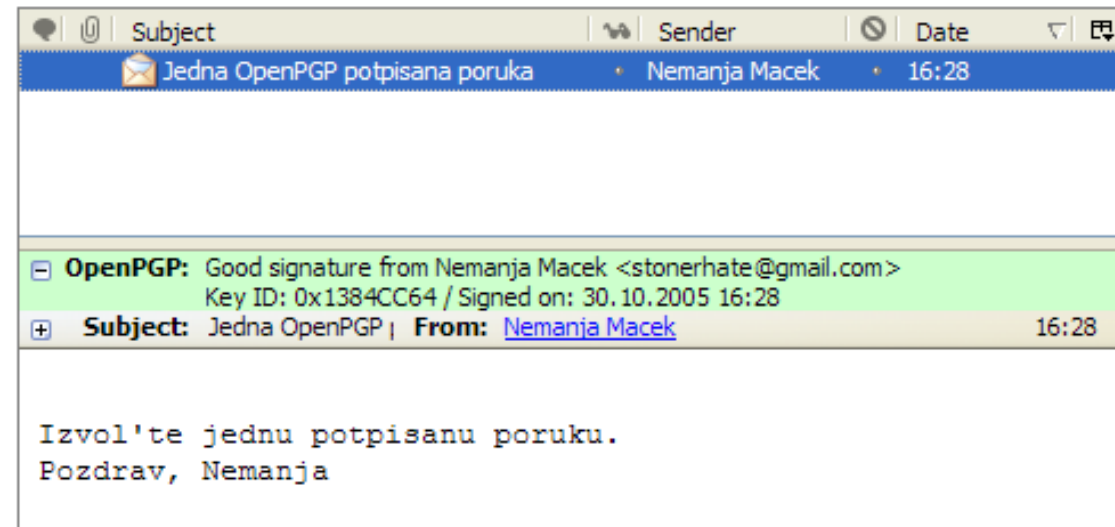
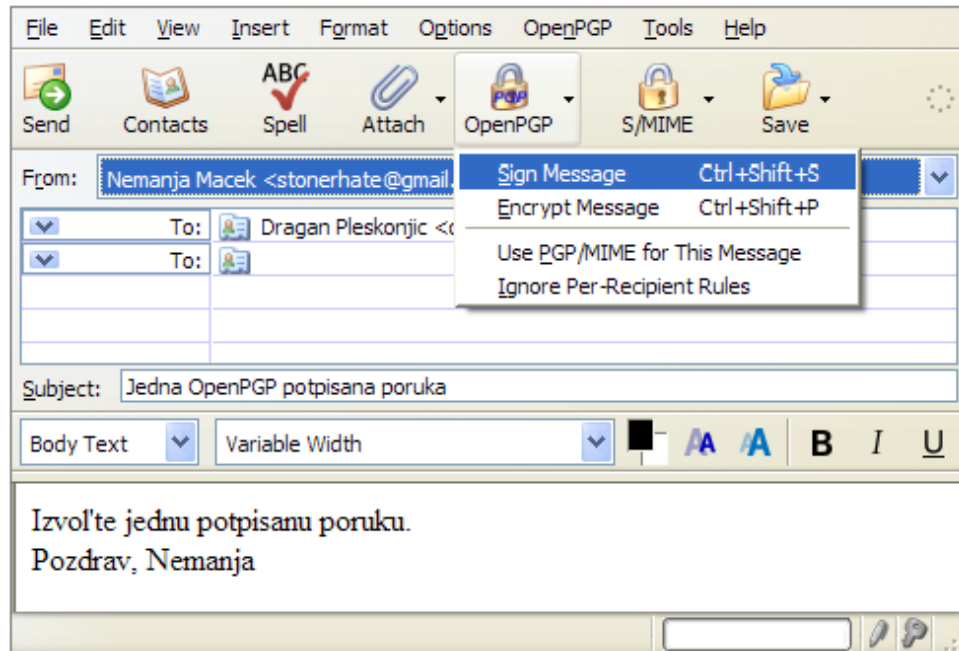
Nemanja Maček

- Kriptografski protokoli
- Protokol Secure Socket Layer (SSL)
- Protokol SSH i OpenSSH implementacija
- IPSec
- Kerberos

- Protokol je skup pravila i konvencija koji definiše komunikacioni okvir između dva ili više učesnika u komunikaciji.
 - Uspostava veze
 - Održavanje veze
 - Raskid veze
 - Oporavak u slučaju prekida veze
 - Učesnici u komunikaciji: krajnji korisnici, procesi ili računarski sistemi.
- Ukoliko je bar jedan deo poruke šifrovan, protokol se može smatrati **kriptografskim**.
- **Kriptografski protokoli** su protokoli koji se oslanjaju na kriptografske metode zaštite kako bi učesnicima u komunikaciji obezbedili usluge **poverljivosti**, **integriteta** i **neporecivosti**.
- Postoji mnoštvo protokola koji pružaju sigurnost na različitim nivoima skupa protokola TCP/IP.
- Prednosti i loše strane implementacije na različitim slojevima ilustrujemo na primeru:
 - aplikacionog sloja,
 - mrežnog sloja.

- **Kriptografski protokoli na sloju aplikacije.**
- Moraju biti implementirani u krajnjim tačkama komunikacije (najčešće, na računarima).
- Prednosti:
 - Aplikacija može da se proširi bez oslanjanja na sigurnosne usluge koje obezbeđuje OS.
 - Kompletan pristup podacima koje korisnik želi da zaštititi.
 - Olakšano obezbeđivanje sigurnosnih usluga (na primer, neporecivosti).
 - Lak pristup akreditivima korisnika (poput privatnih ključeva).
- Loše strane i potencijalni problemi:
 - Sigurnosni mehanizmi moraju se projektovati za svaku aplikaciju posebno.
 - To znači da se postojeće aplikacije moraju izmeniti i/ili proširiti.
 - Projektovanje više različitih sistema → veća verovatnoća greške i sigurnosnih propusta.

- Kriptografski protokoli na sloju aplikacije.
- Primer: OpenPGP
 - Klijent e-pošte „proširuje“ se procedurama za pronalaženje javnih ključeva korisnika, šifrovanje i dešifrovanje i proveru autentičnosti poruka.

- **Kriptografski protokoli na mrežnom sloju.**
- Prednosti:
 - Premašenje izazvano razmenom ključeva značajno je smanjeno.
 - Svi transportni protokoli i aplikacije sada dele infrastrukturu upravljanja ključem koju obezbeđuje mrežni sloj.
 - Promene aplikacija su značajno manje (minimalne) u odnosu na prethodni slučaj.
 - Mogućnost izgradnje virtuelne privatne mreže (VPN-a).
- Loše strane i potencijalni problemi:
 - Teško obezbeđivanje usluge neporecivosti.
 - Znatno lakše se ostvaruje na višim slojevima!
 - Teško ostvarivanje kontrole na nivou korisnika na višekorisničkom računaru.
 - Rešenje problema: uvođenje dodatnih mehanizama na krajnjim računarima.

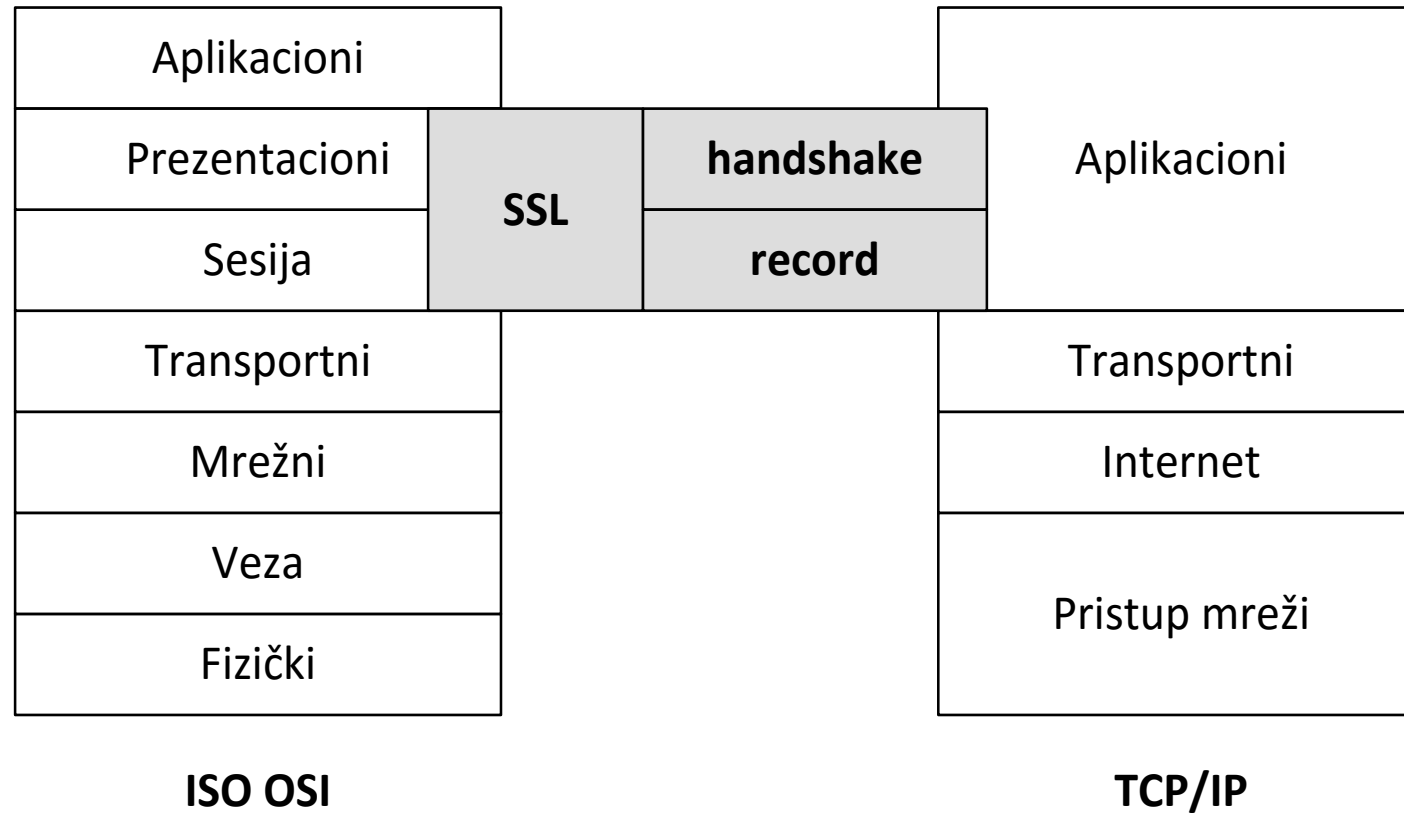
Protokol Secure Sockets Layer (SSL)

- Protokol SSL obezbeđuje mehanizme za identifikaciju dva sagovornika povezana računarskom mrežom i zaštićeni prenos podataka između njih.
- **Kriterijumi projektovanja.**
 - Kriptografska zaštita.
 - Nezavisnost od softvera i hardvera.
 - Dva različita programa koji koriste SSL (npr. Web server i Web čitač) mogu razmeniti parametre šifrovanja, bez međusobnog poznavanja koda.
 - Proširivost.
 - U okvir se u slučaju potrebe mogu uklopiti novi algoritmi.
 - Nema potrebe za projektovanjem novih protokola → manja šansa pojavljivanja novih sigurnosnih propusta i grešaka.
 - Efikasnost.
 - SSL kešira komunikacione parametre ostvarenih veza.
 - Manji broj veza koje mora ponovo da uspostavlja → manje se opterećuje procesor.

Protokol Secure Sockets Layer (SSL)

- **Zadatak SSL protokola** je da ostvari zaštićeni prenos podataka kroz mrežu.
- SSL obezbeđuje mehanizme za:
 - identifikaciju serveram
 - identifikaciju klijenta,
 - šifrovanu razmenu podataka između njih.
- To čini potpuni sistem zaštićene komunikacije dva mrežna entiteta.
- Za ostvarivanje zaštićenog prenosa, protokol SSL moraju podržavati i klijent i server.
- **Svojstva SSL-a:**
 - privatnost (šifrovanje podataka simetričnim algoritmima),
 - provera identiteta (provera identiteta klijenta, odnosno servera, javnim ključem),
 - pouzdanost (provera integriteta primljenih podataka).

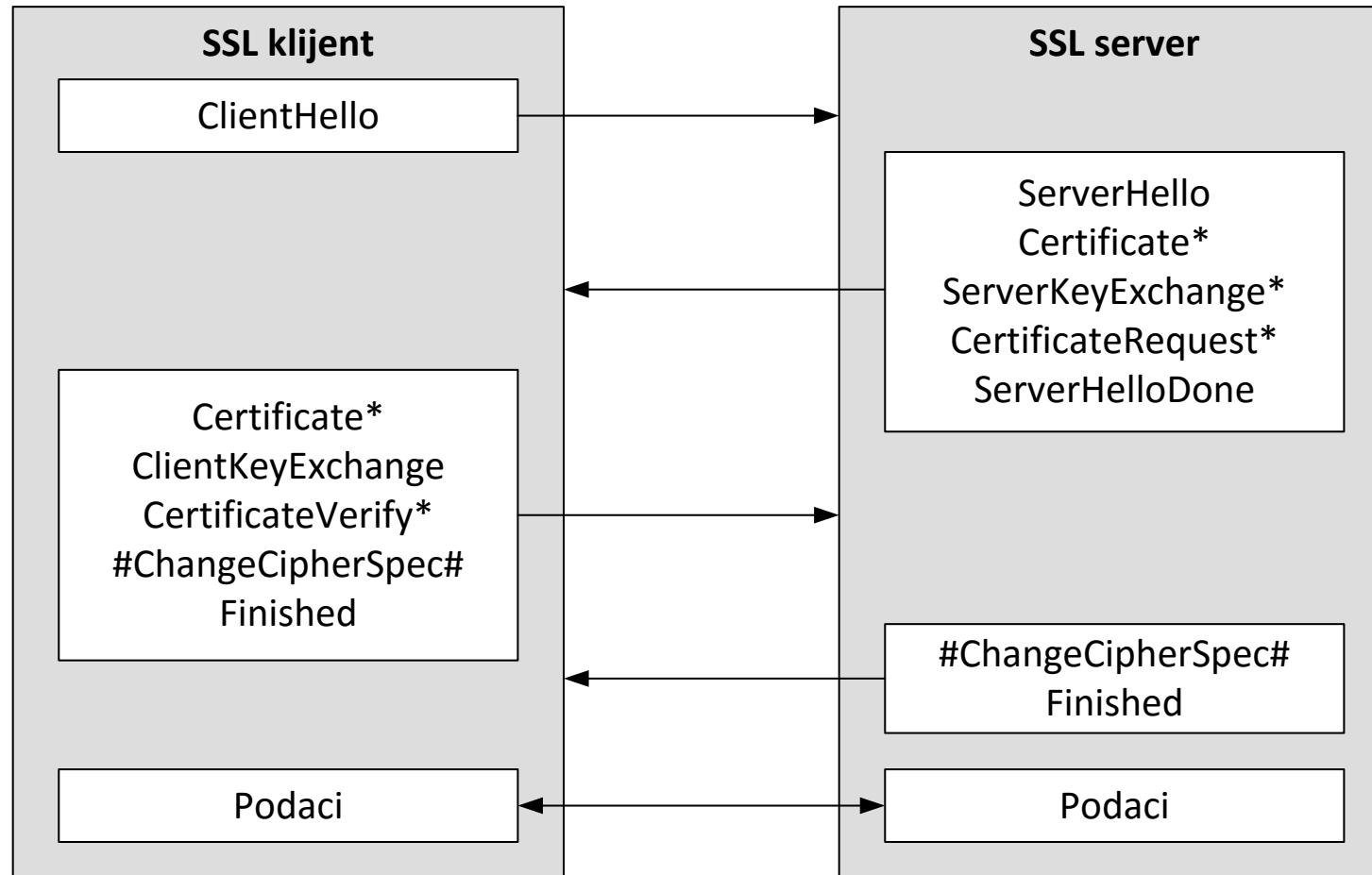
Protokol Secure Sockets Layer (SSL)

Protokol Secure Sockets Layer (SSL)

- SSL se sastoji od dva protokola:
- **SSL Handshake protokol** (protokol za rukovanje, tj. uspostavljanje sesije).
 - Međusobna identifikacija klijenta i servera.
 - Očekivani minimum: identifikacija servera slanjem svog sertifikata klijentu.
 - Za identifikaciju servera koristi se javni ključ i digitalni potpis servera.
 - Komunikacija servera ili klijenta sa CA nije deo protokola SSL!
 - Određena je drugim preporukama i standardima.
 - SSL može uspostaviti sesiju bez identifikacije klijenta i servera.
 - Tada je nivo zaštite prenosa podataka vrlo nizak.
 - Podaci se štite samo simetričnim šifrovanjem.
 - Ključ je nezaštićenom komunikacijom dogovoren između klijenta i servera.
 - Razmena parametara za prenos (odabir algoritma i ključeva).
- **SSL Record protokol** (protokol za zapise).
 - Zadužen za šifrovanje i prenos poruka.

SSL Handshake

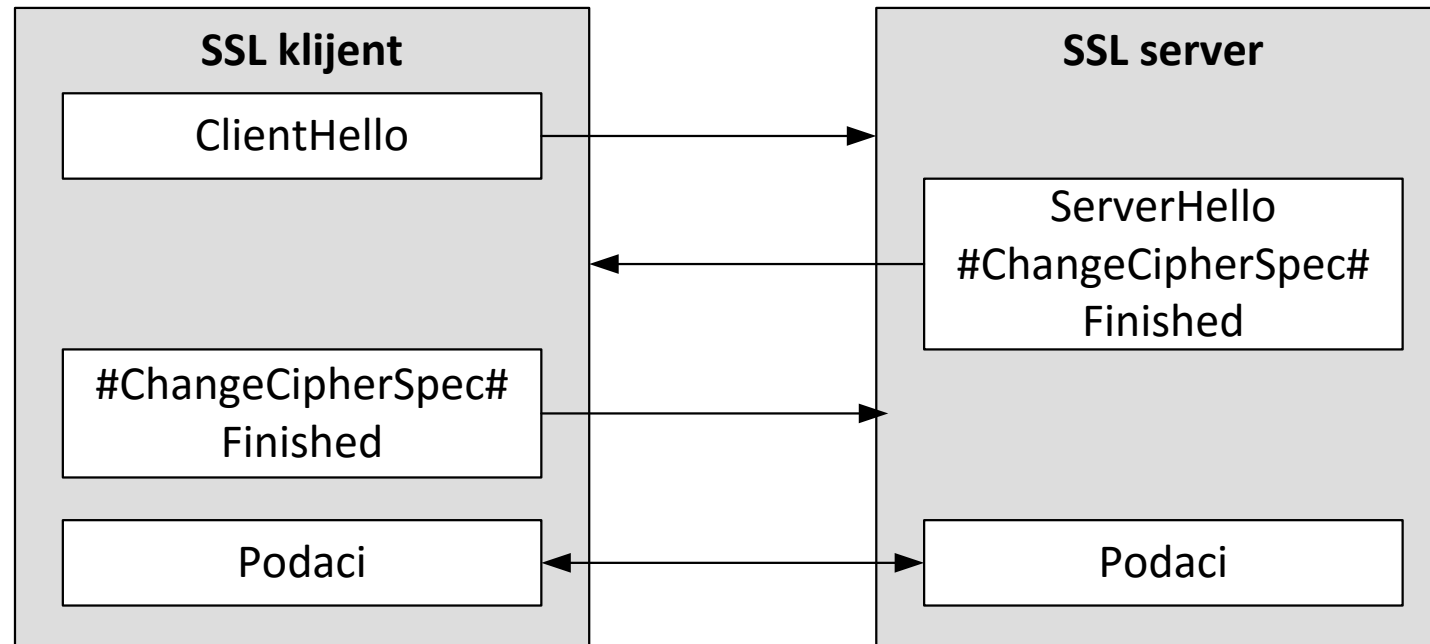
- $K \rightarrow S$: Pozdravna poruka **ClientHello**.
- $S \rightarrow K$: Pozdrav **ServerHello** (ako ovog nema, sledi prekid komunikacije).
 - Pozdravne poruke koriste se za uspostavljanje atributa sesije.
 - Klijent u svom pozdravu nudi serveru listu mogućih načina šifrovanja i komprimovanja.
 - Server bira najbolju kombinaciju koju može da prihvati.
- $S \rightarrow K$: Sertifikat (**Certificate**).
 - Server može tražiti klijentov sertifikat (**CertificateRequest**) ako je to u skladu sa dogovorenim algoritmima šifrovanja.
 - U tom slučaju on očekuje ili sertifikacionu poruku ili izveštaj da klijent nema sertifikat.
- $S \rightarrow K$: Poruka o kraju pozdrava (**ServerHelloDone**).
- $K \rightarrow S$: Novi atributi (**#ChangeCipherSpec#**) kojima će slati šifrovane podatke.
 - Klijent postavlja nove attribute za aktivne.
- $K \rightarrow S$: Izveštaj o kraju slanja šifrovan aktivnim atributima (**Finished**).
- $S \rightarrow K$: Server šalje svoje attribute i izveštaj o kraju slanja šifrovan novim atributima.

- Kada SSL protokol za rukovanje identifikuje server i/ili klijent i dogovori načine šifrovanja kažemo da je uspostavljena **sesija** (engl. *session*).
- **Atributi kojima je opisana sesija** se dogovaraju prilikom uspostavljanja sesije (engl. *handshake*):
 - Identifikator sesije.
 - Niz bajtova koji ugovaraju klijent i server i koji jedinstveno identifikuje tu sesiju.
 - Potvrda entiteta.
 - Ako je sesija uspostavljena bez identifikacije klijenta i servera, atribut je NULL.
 - Algoritam kompresije.
 - Ako se kompresija ne obavlja, atribut je NULL.
 - Kriptografski algoritmi (algoritam za simetrično šifrovanje i jedna heš funkcija).
 - Zajednička tajna.
 - Koristi se za generisanje simetričnih ključeva i izračunavanje MAC vrednosti.
 - Proširivost.
 - Oznaka koja pokazuje može li se unutar date sesije uspostaviti nova veza.

- Često klijent i server žele paralelno da uspostave više sesija.
 - Primer: prenos datoteke i čitanje sadržaja Web stranice.
- Zato je omogućeno da se unutar jedne sesije uspostaviti više **veza** (engl. *connection*).
- **Atributi SSL veze** su:
 - Slučajne vrednosti klijenta i servera.
 - Koriste se za šifrovanje i moraju biti različite.
 - Serverova i klijentova MAC tajna.
 - Koriste se za identifikaciju poruka koje šalje server, odnosno klijent.
 - Serverov i klijentov simetrični ključ.
 - Ključ kojima server šifruje, a klijent dešifruje poruke, i obrnuto.
 - Redni brojevi poruka.
 - I klijent i server moraju da vode računa o rednim brojevima poslatih i primljenih poruka.
 - Ako se u toku veze promene načini šifrovanja, redni brojevi se postavljaju na nulu.
 - Promenom atributa sesije i veze za vreme njihovog trajanja postiže se **viši nivo zaštite**.

Obnavljanje SSL sesije

- Klijent i server imaju mogućnost da nastave razgovor ukoliko su ranije već komunicirali.
- Time se preskače provera verodostojnosti i dogovaraju se samo nužni novi atributi.

- Na strani **pošiljaoca** SSL protocol za zapise:
 - Prima podatke s višeg sloja.
 - Deli podatke na blokove fiksne dužine.
 - Više poruka može biti spojeno u jedan fragment ili jedna poruka podeljena u više fragmenata.
 - Komprimuje fragmente (ukoliko je to dogovoreno).
 - Šiti fragmente simetričnim algoritmom (privatnost) i MAC algoritmom (integritet poruke),
 - Šalje poruku nižim slojevima.
- Na strani **primaoca** SSL protokol za zapise:
 - Dešifruje primljeni fragment.
 - Izračunava MAC vrednost i upoređuje je sa onom koju je generisao pošiljalac.
 - Ukoliko su ove MAC vrednosti identične, poruka se prihvata.
 - U suprotnom vraća se izveštaj o grešci.

- Izveštaj je posebna vrsta poruka koju SSL koristi za osiguravanje ispravnog toka sesije.
- Dve vrste izveštaja:
- **Izveštaj o kraju veze.**
 - Služi za dogovor o kraju veze pre samog prekida veze.
 - Kraj može inicirati bilo koji učesnik.
- **Izveštaj o grešci.**
 - Ako jedan od učesnika ustanovi grešku prilikom komunikacije, obavestiće o tome sagovornika pomoću izveštaja o grešci.
 - Ako greška ugrožava sigurnost prenosa oba sagovornika istovremeno prekidaju vezu.
 - Komunikacija preko drugih veza unutar sesije može se nastaviti.
 - Neophodno je da se promeni identifikator sesije.

- **Izveštaj o grešci.**
 - Neočekivana poruka.
 - Rezultuje prekidom veze (SSL sumnja na napad tipa fabrikovanje podataka).
 - Neispravna MAC vrednost.
 - Rezultuje prekidom veze (SSL sumnja na napad tipa izmena podataka).
 - Greška prilikom dekompresije.
 - Greška u fazi uspostavljanja sesije.
 - Pošiljalac nije u mogućnosti da se uskladi sa atributima zaštite koji su mu predloženi.
 - Rezultuje prekidom sesije (u ovom slučaju veze još nisu uspostavljene).
 - Greške vezane za sertifikate.
 - Nema sertifikata, nevažeći sertifikat, poništen sertifikat, ...
 - Nevažeći parameter
 - Vrednost nekog atributa nalazi se van dozvoljenih vrednosti ili je nekonsistentna s ostalim vrednostima.
 - Rezultuje prekidom veze.

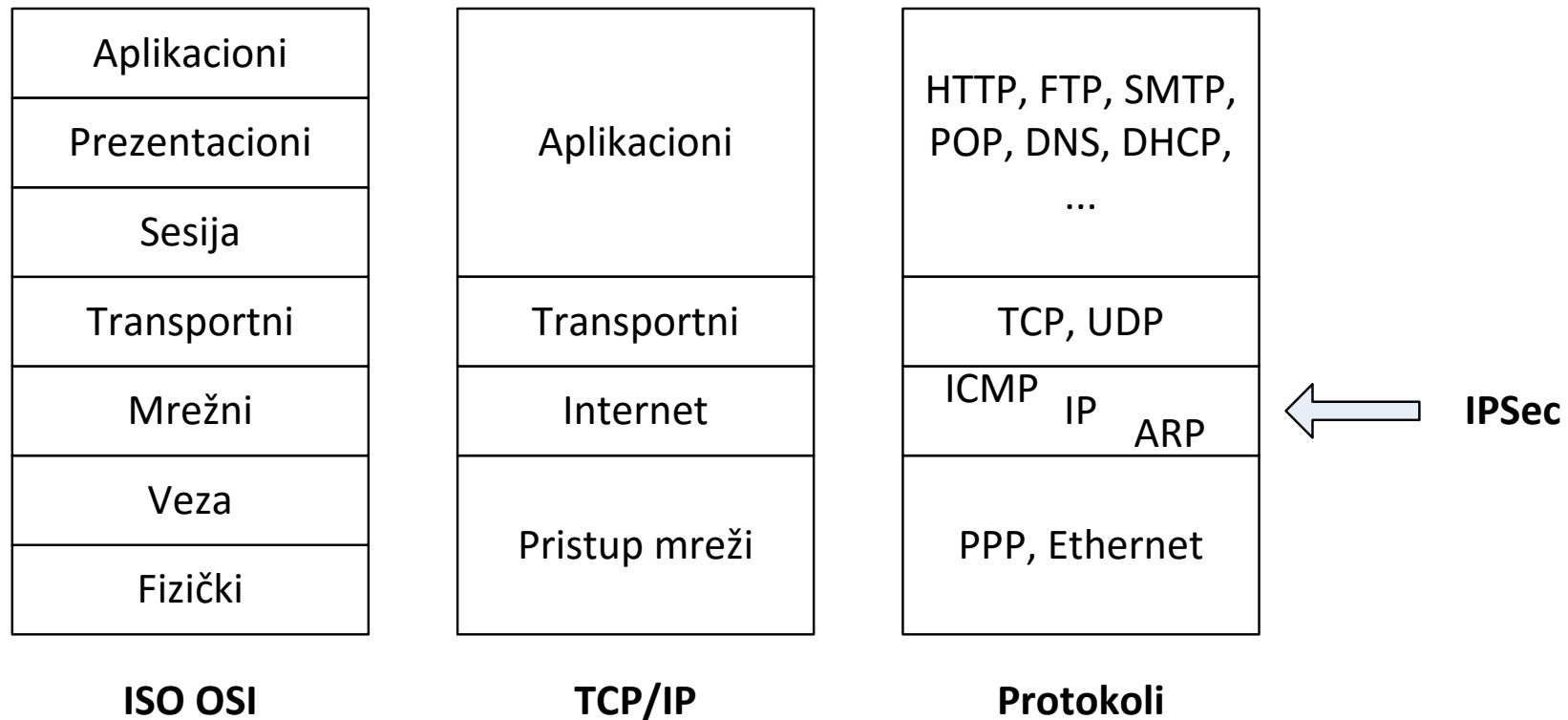
Protokol SSH i OpenSSH implementacija

- **Secure Shell (SSH)** je popularan protokol za šifrovanje komunikacionih kanala, koji se najčešće koristi za obezbeđivanje sigurnih sesija udaljenog prijavljivanja na sistem.
- **OpenSSH.**
 - Besplatna verzija SSH familije kriptografski zaštićenih mrežnih protokola.
 - Omogućava udaljeno prijavljivanje na sistem, pristup komandnoj liniji i prenos datoteka između računara.
- Serverska OpenSSH komponenta ([sshd](#)) osluškuje (podrazumevano na portu 22).
- Server odgovara shodno klijentskoj aplikaciji koja je poslala zahtev sa udaljenog računara:
 - Zahtev šalje [ssh](#) klijent.
 - OpenSSH server podešava pristup komandnoj liniji nakon autentifikacije.
 - Zahtev šalje [scp](#) klijent.
 - OpenSSH server pokreće servis sigurnog kopiranja datoteka nakon autentifikacije.

Protokol SSH i OpenSSH implementacija

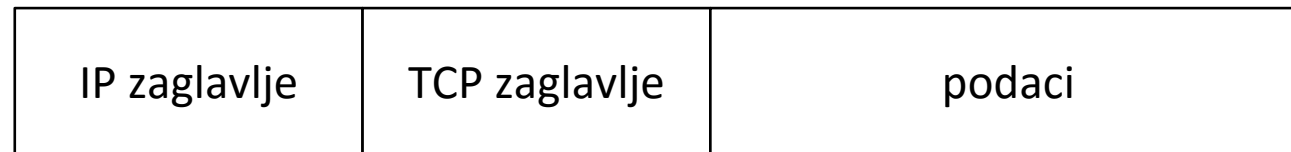
- OpenSSH koristi nekoliko metoda autentifikacije:
 - lozinka,
 - kriptografski ključevi,
 - Kerberos tiketimi,
 - PAM moduli (poput OTPW).
- Autentifikacija pomoću ključeva:
 - Prednosti:
 - *“To be as hard to guess as a normal SSH key, a password would have to contain 634 random letters and numbers.”*
 - Sprečavaju se napadi pogađanjem lozinki, uključujući i društveni inženjering!
 - Mane:
 - Možete prijaviti samo sa računara sa kog je prethodno dozvoljen SSH pristup.
 - Pristup nije moguć ukoliko slučajno obrišete ključ sa računara kom je dozvoljen pristup.
 - Šta ćemo da radimo ako zabranite lokalni login a ostane ključ?

- **IPSec** (IP Security) je skup proširenja protokola IPv4 i integralni deo protokola IPv6.
- IPSec NIJE protokol.
 - To je skup protokola, algoritam i opšti okvir (engl. *framework*).
- IPSec obezbeđuje:
 - privatnost,
 - integritet,
 - proveru identita,
 - neporecivost.
- IPSec implementira sigurnosne mehanizme mrežne komunikacije na mrežnom sloju OSI referentnog modela (Internet sloj TCP/IP skupa).
 - Upotreba IPSec protokola transparentna je za više slojeve skupa protokola TCP/IP.
 - To znači da aplikacije koriste ove usluge bez obzira na svoju funkcionalnost.
- Primena: povezivanje udaljenih ogranaka firme sa centralom sigurnom vezom preko javnih (nesigurnih) mreža, siguran pristup sa udaljenih lokacija preko javne mreže, itd.

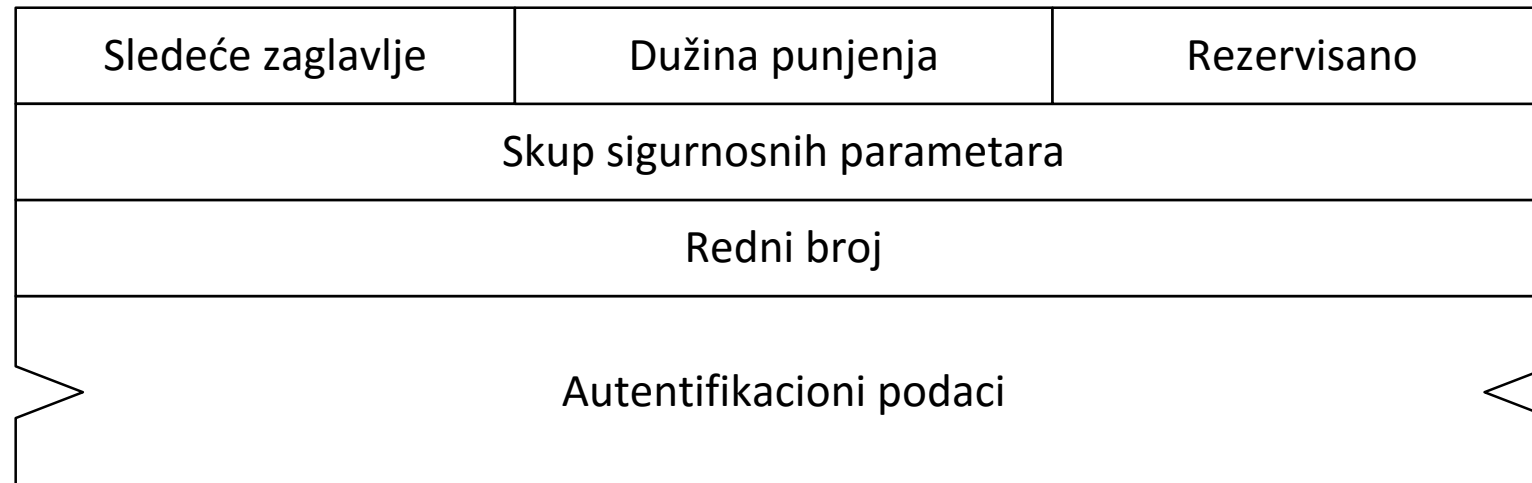

- **Prenosni režim** (engl. *transport mode*).
 - Šifruju se samo podaci a IP zaglavlja ostaju u obliku otvorenog teksta.
 - Zaglavlja viših slojeva (na primer, sloja aplikacije) su šifrovana.
 - Potrebno je da obe krajnje tačke komunikacije (izvor i odredište) podržavaju IPSec.
 - U ovom načinu rada adrese izvorišta i odredišta poruka su vidljive (napadač može delimično da analizira mrežni saobraćaj).
- **Tunelovanje** (engl. *tunnel mode*).
 - Potpuno siguran prenos preko javnih ili privatnih mreža.
 - Tunel = klijent + server (koji su konfigurisani da koriste IPSec tunelovanje).
 - Enkapsulacija i šifrovanje kompletnih IP paketa.
 - Šifrovani podaci se spajaju sa odgovarajućim nešifrovanim IP zaglavljima.
 - Formiraju se IP paketi koji se na kraju tunela dešifuju i oblikuju u IP pakete namenjene krajnjem odredištu.

- IPSec se implementira pomoću dva međusobno nezavisna protokola.
- **AH** (*authentication header*) obezbeđuje usluge:
 - integriteta,
 - proveru identiteta,
 - neporecivosti.
- **ESP** (*encapsulated security payload*) osim toga obezbeđuje i privatnost podataka.
- Oba protokola, AH i ESP, modifikuju standardni oblik IP paketa.

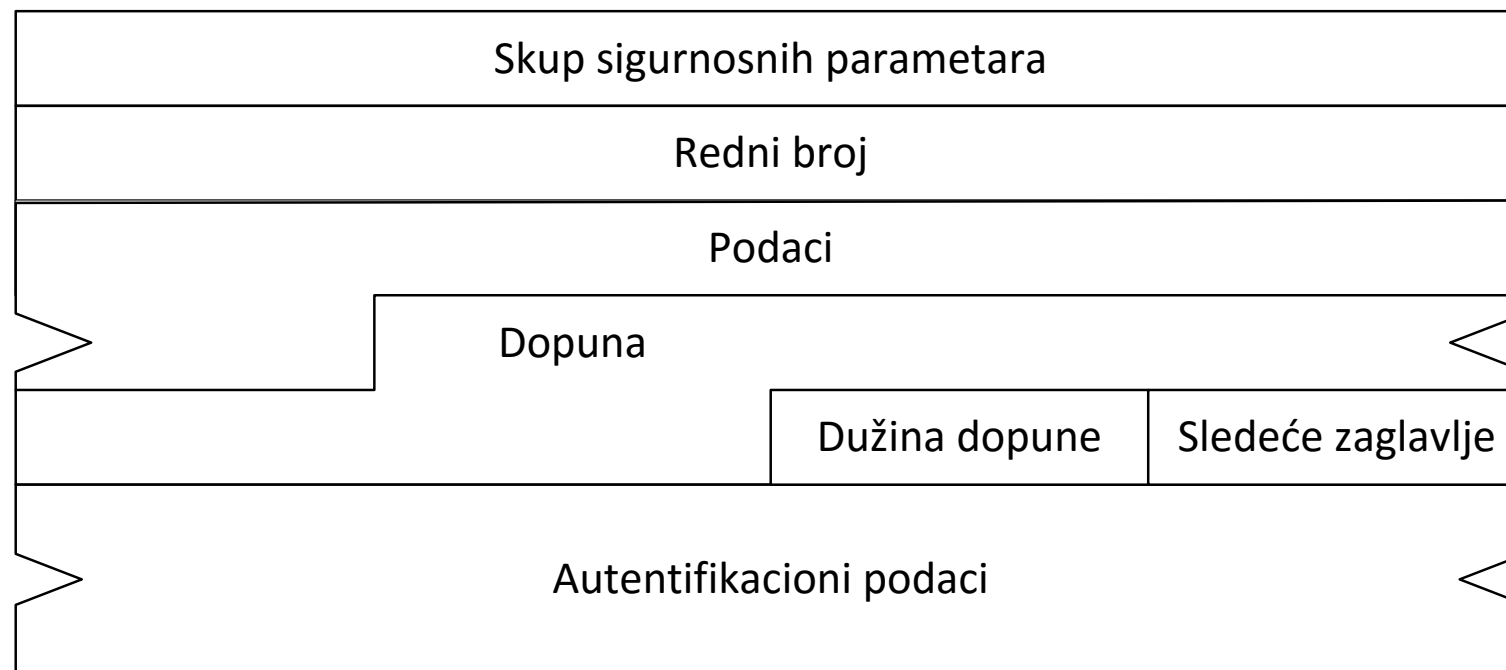

- Obezbeđuje usluge provere identiteta, integriteta i neporecivosti IP paketa ali ne i privatnost.
- Protokolom je definisano zaglavlje koje se smešta između IP zaglavlja i podataka koji slede.
- Specifičnost AH je u tome što ne enkapsulira podatke protokola kojima pruža uslugu.

AH zaglavlje

- Obezbeđuje usluge provere identiteta, integriteta, neporecivosti i privatnosti podataka.
- Definiše ESP zaglavlje koje se u IP paket smešta posle IP zaglavlja, enkapsulira sve podatke protokola višeg sloja i dodaje završni slog u koji se mogu smestiti podaci za proveru identiteta.

ESP paket

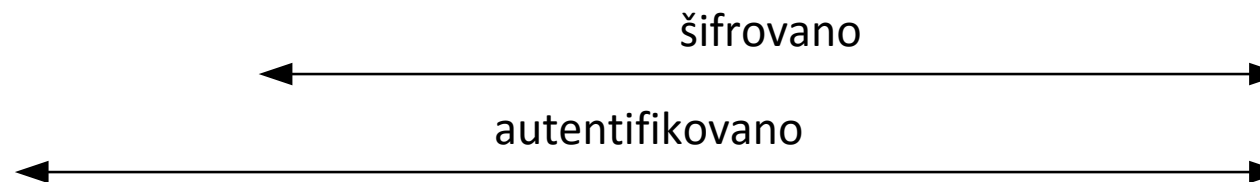
AH u transportnom režimu rada

- Polje „protokol“ u IP zaglavlju sadrži vrednost 51 (AH).
- Polje „sledeće zaglavlje“ u AH zaglavlju sadrži vrednost koja odgovara protokolu višeg sloja čiji su podaci enkapsulirani (na primer, 6 za TCP segment).
- Obezbeđuje se provera identiteta, integritet i neporecivost celog IP paketa.

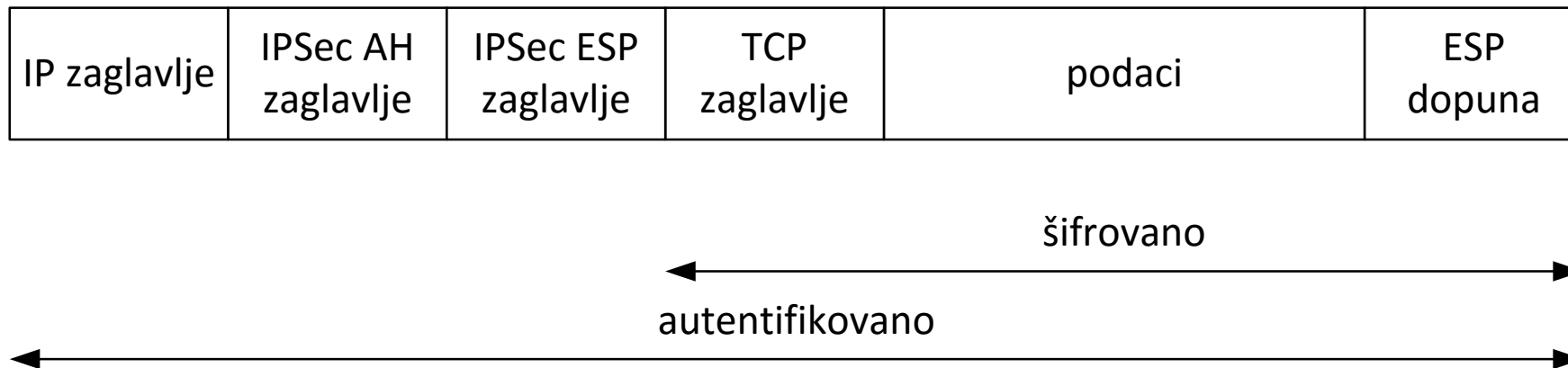
ESP u transportnom režimu rada

- Polje „protokol“ u IP zaglavlju sadrži vrednost 50 (ESP).
- Polje „sledeće zaglavlje“ u ESP zaglavlju ima funkciju istu kao i u AH zaglavlju.
- Ukoliko je u skupu sigurnosnih parametara specificirana i provera identiteta dodaje se polje „podaci za proveru identiteta“.
- Obezbeđuje se integritet, proveru identiteta, neporecivost i privatnost podataka.

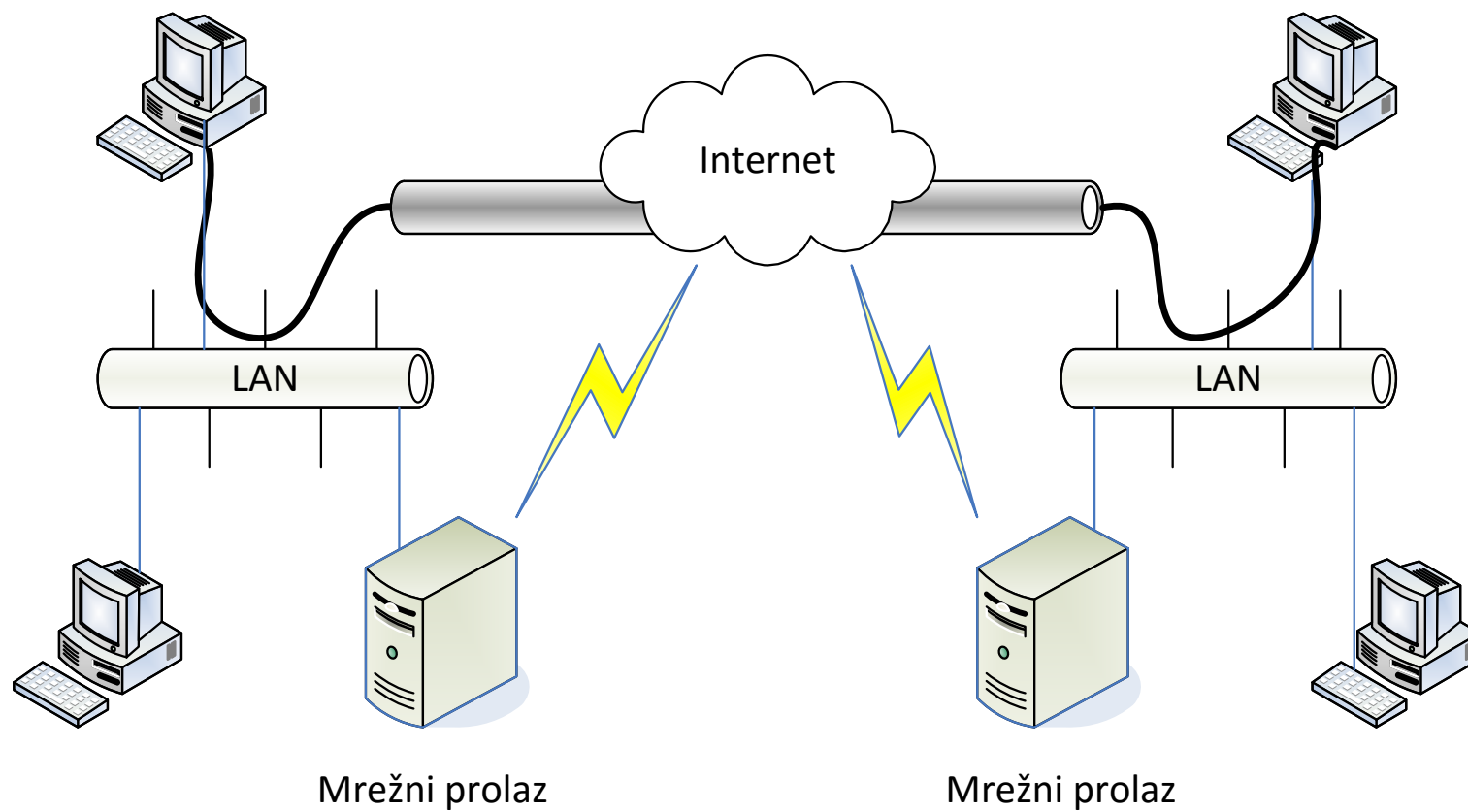
ESP + AH u transportnom režimu rada

- Polje „protokol“ u IP ima vrednost 51 (AH).
- AH zaglavlje, polje „sledeće zaglavlje“ sadrži vrednost 50 (ESP).
- ESP zaglavlje, polje „sledeće zaglavlje“ sadrži vrednost koja označava protokol višeg sloja.
- AH obezbeđuje integritet, proveru identiteta i neporecivost celog IP paketa.
- ESP obezbeđuje privatnost podataka, i opciono integritet, proveru identiteta i neporecivost podataka i ESP zaglavlja.

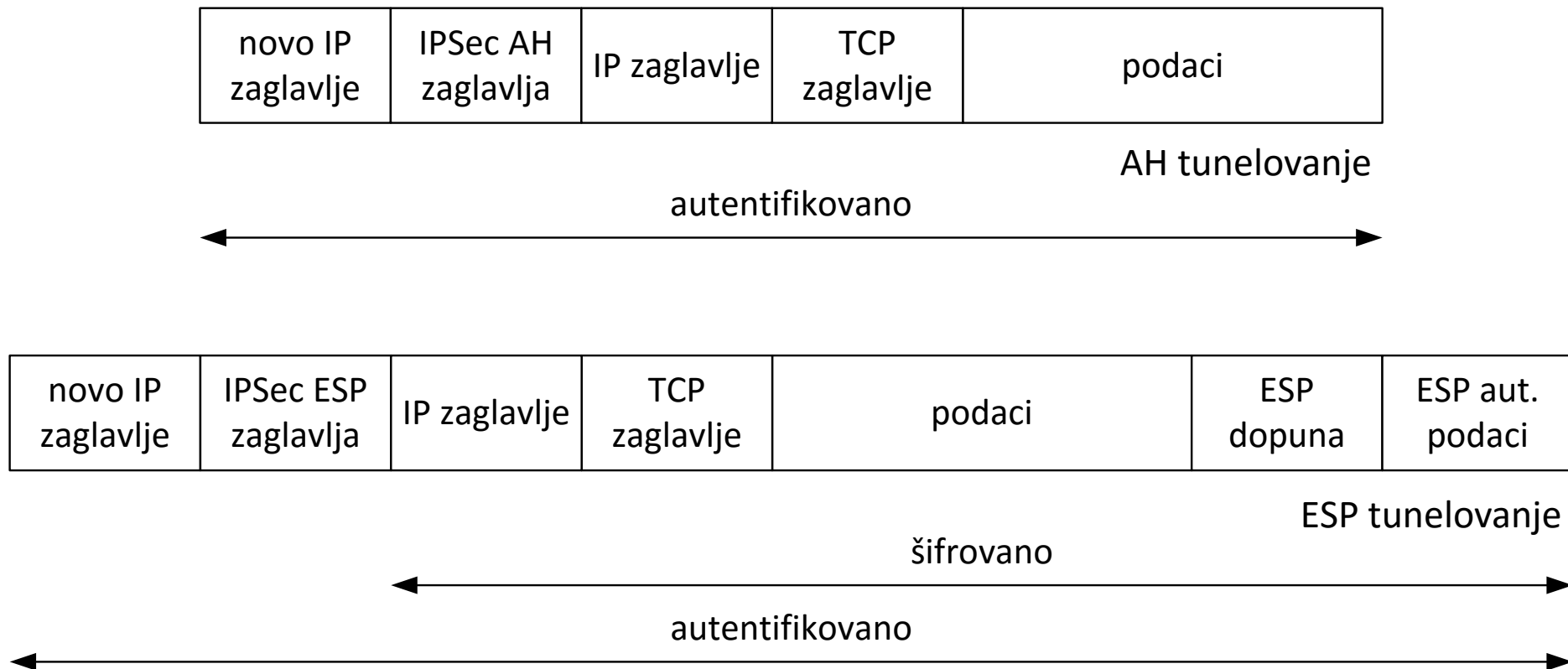
- IPSec služi za uspostavljenje sigurne komunikacije između **mrežnih prolaza** (engl. *gateway*) na udaljenim mrežama (tzv. *gateway-to-gateway*).
- Time se uspostavlja **VPN mreža** (engl. *Virtual Private Network*) između udaljenih lokacija.
 - Krajnji entiteti u komunikaciji ne moraju da podržavaju IPSec.
 - Za njih je komunikacija transparentna jer sve operacije obavljaju mrežni prolazi.
 - Mrežni prolazi predstavljaju krajnje tačke sigurnog komunikacionog kanala.
 - Oni formiraju siguran tunel kroz nesiguran medijum (Internet).
- Tunelski način rada moguć je i u komunikaciji računar-računar ili računar-mrežni prolaz.
 - Tada krajnji entiteti (odnosno entitet) moraju podržavati IPSec.

- Pri tuneliovanju se formira nov IP paket koji **enkapsulira kompletan originalni IP paket**.
- Dva entiteta komuniciraju na sledeći način:
 - Pošiljalac formira IP paket i šalje ga preko lokalne mreže lokalnom mrežnom prolazu.
 - Mrežni prolaz enkapsulira originalni IP paket u nov paket i formira odgovarajuća AH, odnosno ESP zaglavlja.
 - Paket se šalje preko uspostavljenog tunela do mrežnog prolaza na udaljenoj mreži.
 - Drugi mrežni prolaz uklanja dodatna zaglavlja, po potrebi dešifruje paket i proverava njegov integritet.
 - Originalni IP paket se isporučuje odredištu.

AH i ESP u režimu tunelovanja

- NAPOMENA: kombinacija AH i ESP u tunelskom režimu rada nije predviđena.

Uspostavljanje IPSec komunikacije

- IPSec ne sadrži mehanizam za uspostavljanje komunikacije i ne specificira konkretne kriptografske algoritme koji će se koristiti u IPSec komunikaciji.
- Neophodno je da entiteti koji žele da komunikaciju pomoću IPSec protokola dogovore skup sigurnosnih parametara komunikacije (engl. ***Security Association, SA***):
 - Kriptografske metode koje će se koristiti
 - Način provere identiteta strana u komunikaciji
 - Razmena kriptografskih ključeva potrebnih za tako dogovorenu komunikaciju.
- Postoji nekoliko načina za uspostavljanje IPSec komunikacije:
 - Teoretski je moguće ručno podešavanje skupa sigurnosnih parametara (neprihvatljivo!)
 - **ISAKMP** (*Internet Security Association and Key Management Protocol*)
 - **IKE** (*Internet Key Exchange*).
 - Implementiran kombinovanjem postojećih protokola: ISAKMP, Oakley i SKEME.
 - Sastoji se od dve osnovne faze:
 - Uspostavljanja IKE SA skupa sigurnosnih parametara.
 - Uspostavljanja IPSec SA skupa sigurnosnih parametara korišćenjem IKE SA.

- **Provera identiteta** je sigurnosna usluga kojom se od svakog korisnika zahteva da se predstavi sistemu pre nego što nešto uradi.
- Cilj provere identiteta je da obezbedi odgovarajući mehanizam pomoću koga će se potvrditi da je objekat (neko ili nešto) zaista „ono za šta se izdaje“.
- Provera identiteta korisnika je veoma značajna sigurnosna usluga!
- Međutim, da bi bila praktično upotrebljiva, mora da zadovolji još neke uslove:
 - jednostavnost upotrebe i održavanja,
 - finansijsku isplativost.
- Na primer, iris skeneri nude visok nivo sigurnosti, ali su skupi i zbog toga još uvek nisu široko rasprostranjeni kao mehanizmi za proveru identiteta.

- **History lesson:**
- Kerber (*Κέρβερος*) – što znači demon iz jame – u grčkoj mitologiji predstavlja troglavog psa čuvara ulaza u podzemlje (Had).

- Jedan od najpoznatijih protokola za proveru identiteta korisnika.
- Centar za distribuciju ključeva, poput mitskog bića, ima tri „glave“:
 - bazu,
 - server za proveru identiteta,
 - server za izdavanje karata.
- Prijavljivanje tipa „**prijavi-se-samo-jednom**“ (engl. *Single Sign On*):
 - jednom se prijavi na sistem,
 - nakon toga, imaš pristup resursima u skladu sa svojim ovlašćenjima.
- Razrešava se problem upravljanja velikim brojem korisničkih naloga i lozinki, a smanjuje se i vreme potrebno za pristup pojedinačnim servisima
- Kerberos korisničke lozike nikad ne šalje preko mreže u obliku otvorenog teksta, što ga čini otpornim na pasivne napade tipa prisluškivanja i analize mrežnog saobraćaja.

Kerberos: osnovni pojmovi i koncepti

- Svaki **entitet** (korisnik, računar, server ili mrežni servis) opisan je odgovarajućim **imenom** u bazi KDC servera.
- Ovo ime čini **deo principala** koji jednoznačno identifikuje entitet u Kerberos sistemu.
- Struktura principala: `identity/instance@realm`.
 - `identity` (obavezno polje). Opisuje ime Kerberos entiteta.
 - `instance` (polje nije obavezno).
 - U slučaju principala koji opisuju mrežne servise: polje sadrži ime računara na kom je servis pokrenut (tako se razlikuju dva ista servisa pokrenuta na različitim računarima).
 - U slučaju korisničkih naloga ovo polje može da opiše grupu kojoj korisnik pripada.
 - `realm` (oblast, obavezno polje) – jedinstveni domen definisan za svaku zasebnu instalaciju Kerberos sistema.
 - Opisuje sistem i razgraničava ga od bilo kog drugog Kerberos okruženja.
 - Najčešće odgovara DNS imenu domena organizacije ali se označava velikim slovima.
 - Primer: oblast za DNS domen `viser.edu.rs` označava se kao `VISER.EDU.RS`
- Ovim je omogućeno jednoznačno definisanje i korišćenje svih entiteta u Kerberos okruženju.

Kerberos: osnovni pojmovi i koncepti

- Primeri Kerberos principala u hipotetičkoj Kerberos oblasti VISER.EDU.RS:
 - Korisnik nmacek koji je član grupe webadmin
 - `nmacek/webadmin@VISER.EDU.RS`
 - SSH servis na računaru server.viser.edu.rs
 - `ssh/server.viser.edu.rs@VISER.EDU.RS`
 - Računar nicotine.viser.edu.rs
 - `novilaptop/nicotine.viser.edu.rs@VISER.EDU.RS`

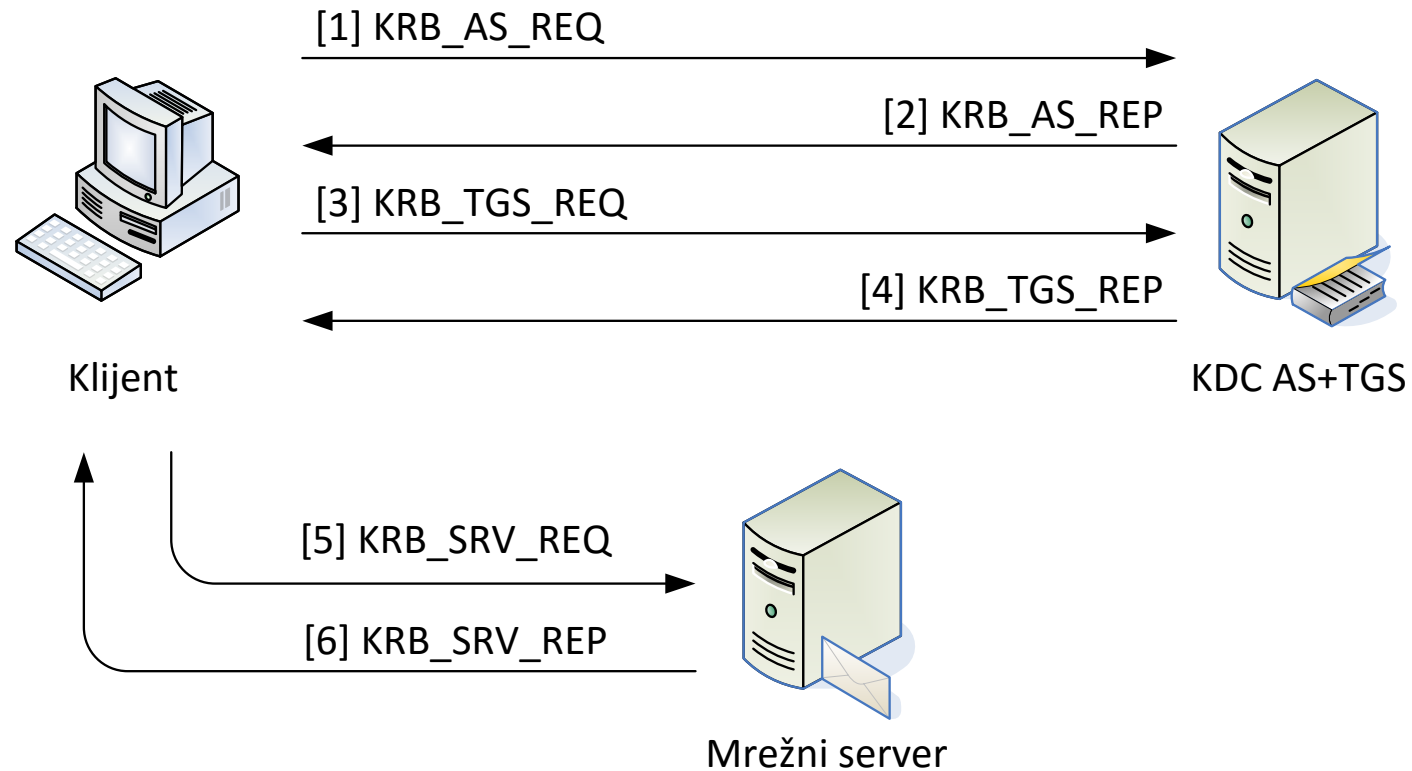
- KDC server je entitet kome svi veruju i kome se svi obraćaju za potrebe provere identiteta.
- Sadrži tri komponente najčešće integrisane u jednom servisu koji se izvršava na serveru.
- **Baza principala.**
 - Sadrži sve principale Kerberos oblasti sa odgovarajućim tajnim ključevima.
 - Konkretna implementacija baze zavisi od operativnog sistema koji se izvršava na serveru.
 - Linux KDC → podaci se čuvaju u okviru LDAP baze.
 - MS Windows Server KDC → podaci se čuvaju u Aktivnom Direktorijumu.
 - Baza sadrži tajne ključeve svih entiteta!
 - Kompromitovanje baze ugrožava sigurnost celog Kerberos Sistema.
- **Server za proveru identiteta** (engl. *Authentication Server, AS*).
 - Izdaje *Ticket Granting Ticket* kartu klijentima koji žele da se prijave na sistem.
 - TGT karta se generiše prilikom prijavljivanja na sistem.
 - Klijentima daje pravo da kasnije traže karte za pristup raznim mrežnim resursima.
- **Server za dodelu karata** (engl. *Ticket Granting Server, TGS*).
 - TGS izdaje karte za pristup mrežnim resursima.

- KDC mora biti stalno dostupan kako bi sistem normalno funkcionisao.
- Ukoliko server otkaže (na primer, usled kvara):
 - Nijedan entitet ne može da se prijavi u sistem.
 - Ne mogu da se koriste mrežni servisi u Kerberos sistemu.
- Ulogu centra za distribuciju ključeva može obavljati više servera.
- Time se obezbeđuje neprekidno funkcionisanje sistema u slučaju otkaza jednog servera.
 - Osim **primarnog** (*master KDC*) uvodi se jedan ili više **sekundarnih** KDC servera (*slave KDC*).
 - Sekundarni KDC će preuzeti ulogu u slučaju nedostupnosti primarnog servera.
- U ovom slučaju važno je obezbediti **sinhronizaciju** svih KDC servera u sistemu!
 - Primer: MIT implementacija sekundarnih servera.
 - Sekundarni KDC serveri sadrže kopiju podataka sa primarnog KDC servera.
 - Nad kopijom imaju samo pravo čitanja.
 - Mogu izdavati karte korisnicima (prijavljivanje na sistem i pristup resursima)
 - Sve promene u bazi mogu obaviti isključivo na primarnom serveru.

- Svaka Kerberos karta sadrži sledeće podatke:
 - ime principala koji zahteva pristup,
 - ime principala za koji se traži pristup,
 - vremensku oznaku (engl. *timestamp*),
 - tok važenja karte,
 - listu IP adresa s kojih je moguća upotreba karte,
 - tajni ključ za komunikaciju sa traženim resursom.
- Vremenska oznaka i rok važenja karte su parametri koji obezbeđuju dodatni nivo sigurnosti komunikacije!
 - Ovi vremenski parametri štite sistem od **napada ponavljanjem**.
 - Sprečava se scenario po kome neovlašćeni korisnik najpre presreće i „snima“ mrežni saobraćaj a zatim ga ponavlja i ostvaruje pristup resursu ili sistemu.

Kako se odvija komunikacija?

- Kerberos je najvećim delom zasnovan na Needham-Schroeder protokolu za proveru identiteta.
- Kasnije su dodate funkcionalnosti koje sprečavaju napad „čovek u sredini“ na N-S protokol.

Kako se odvija komunikacija?

- **KRB_AS_REQ zahtev** (klijent → KDC AS).
- Postupak provere identiteta klijenta.
- Ova poruka se šalje u obliku otvorenog teksta i sadrži:
 - ime principala Kerberos klijenta koji inicira zahtev,
 - vremensku oznaku (lokalno vreme na strani klijenta u momentu generisanja zahteva),
 - ime principala TGS servera,
 - traženo vreme trajanja karte.

Kako se odvija komunikacija?

- **KRB_AS_REP odgovor** (KDC AS → klijent).
- AS server proverava da li navedeni klijentski principal postoji u bazi podataka.
 - Ako principal ne postoji zahtev se odbija.
 - Ako principal postoji server proverava vremensku oznaku na zahtevu.
 - Server računa razliku između vremenske oznake i lokalnog vremena.
 - Ako je razlika van okvira zahtev se odbija a klijentu se šalje poruka o grešci.
 - Ako je razlika u okvirima server vraća klijentu odgovor šifrovan tajnim ključem.
 - Tajni ključ je poznat samo KDC serveru i tom korisniku.
- KRB_AS_REP odgovor sastoji se od dva dela.
- **Prvi deo KRB_AS_REP** odgovora.
- Šifrovan je tajnim ključem klijenta (engl. *client key*) i sadrži:
 - ključ sesije za komunikaciju sa TGS serverom (engl. *client-TGS session key*) – klijent nakon dešifrovanja dela primljenog odgovora kešira ovaj ključ,
 - ime principala TGS servera,
 - vreme trajanja karte.

Kako se odvija komunikacija?

- **Drugi deo KRB_AS_REP** odgovora.
- Sadrži TGT kartu šifrovanu tajnim ključem koji dele KDC AS i TGS server (engl. *TGS key*).
 - Ovaj deo poruke klijent ne može da dešifruje.
 - Klijent kešira šifrovanu TGT kartu i koristi prilikom slanja zahteva za pristup resursima.
- Šifrovana TGT karta sadrži:
 - ključ sesije za komunikaciju sa TGS serverom (engl. *client-TGS session key*),
 - ime principala Kerberos klijenta,
 - vreme trajanja karte i vremensku oznaku KDC servera,
 - IP adresu klijenta koja se dobija iz inicijalnog AS_REQ zahteva.
- NAPOMENA:
 - TGT karta se generiše prilikom prijave korisnika u sistem.
 - Kada TGT karta istekne klijent mora da zatraži novu TGT kartu od AS servera.
 - Mora da generiše nov KRB_AS_REQ zahtev.

Kako se odvija komunikacija?

- **KRB_TGS_REQ** (klijent → KDC TGS).
- Klijent koji želi da pristupi nekom resursu šalje zahtev koji sadrži:
 - ime principala resursa kom klijent želi da pristupi,
 - traženo vreme trajanja karte,
 - TGT kartu keširanu u prethodnom koraku,
 - autentifikator (obezbeđuje jedinstvenost svakog zahteva za pristup resursu i potvrđuje da korisnik ima tajni ključ sesije dogovoren u prethodnim fazama komunikacije).

Kako se odvija komunikacija?

- **KRB_TGS_REP** (klijent → KDC TGS).
- KDC TGS formira odgovor sa novim ključem sesije (engl. *client-service session key*).
- Ovaj ključ klijent koristi za razmenu poruka sa resursom za koji traži pristup.
- **Prvi deo poruke** je šifrovan ključem client-TGS session ključem i sadrži:
 - ime principala resursa kom klijent želi da pristupi
 - vreme trajanja karte
 - ključ sesije za razmenu poruka sa resursom kom klijent želi da pristupi.
- **Drugi deo poruke** je TGS karta za pristup resursu šifrovana tajnim ključem koji dele KDC server i resurs (*service key*) kom klijent traži da pristupi:
 - **ključ sesije** za razmenu poruka sa resursom kom klijent želi da pristupi,
 - ime principala klijenta,
 - vreme trajanja karte i vremensku oznaku KDC servera,
 - IP adresu klijenta.
- Klijent dešifruje primljenu poruku *client-service session* ključem
- Klijent kešira TGS kartu i novi ključ sesije.

1. D. Pleskonjić, N. Maček, B. Đorđević, M. Carić (2007): Sigurnost računarskih sistema i mreža. Mikro knjiga, Beograd.
2. M. Stamp (2006): Information Security. John Wiley and Sons.

Pitanja su dobrodošla.